

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ ЮРИДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

REGULATORY AND LEGAL BASIS OF ACTIVITY OF HIGHER LEGAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

Актуальність статті полягає в тому, що забезпечення належної організації публічної адміністрації у сфері забезпечення вищої юридичної освіти в Україні є важливим складником демократичного розвитку європейської країни. За роки незалежності такі трансформації в Україні здійснювалися досить часто, проте завжди велика увага приділялася належній нормативно-правовій базі, яка була основою для будь-яких перетворень. Мета статті – визначити поняття «нормативно-правовий акт» та нормативно-правову основу діяльності вищих юридичних закладів України. Наголошено, що процес видання законів та постанов Верховної Ради України та указів і розпоряджень Президента України здійснюється чітко в межах законодавчої компетенції. В основу такої діяльності поставлена необхідність забезпечити права громадян України, іноземців та осіб без громадянства на якісну і доступну вищу освіту в Україні загалом, так і юридичну зокрема. З'ясована наявність досить широкого спектра наукових визначень поняття «нормативно-правовий акт», які корелюють між собою та взаємодоповнюють одне одного. Зроблено висновок, що правову основу діяльності закладу вищої освіти становлять нормативно-правові акти, видані публічною адміністрацією (Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством освіти та науки України, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти), та локальні документи, видані конкретним закладом вищої освіти. Саме таким інструментом публічного адміністрування (як видання нормативно-правових актів) забезпечується вища юридична освіта в Україні. У сфері адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти суб'єкти публічної адміністрації видають численні підзаконні нормативно-правові акти, які затверджують відповідні концепції, стратегії, положення, статuti та стандарти вищої правничої освіти. Серед них вагомими є постанови Уряду України, які затвердили положення і статут спеціальних органів надання адміністративних послуг, здійснення виконавчої діяльності, ліцензування, акредитації та контролю якості вищої юридичної освіти.

Ключові слова: *заклад освіти, Міністерство освіти і науки України, взаємодія, органи виконавчої влади, експерт, форма власності.*

The relevance of the article is that ensuring the proper organization of public administration in the field of higher legal education in Ukraine is an important component of the democratic development of a European country. During the years of independence, such transformations were carried out quite often in Ukraine, but always a lot of attention was paid to the proper legal framework, which was the basis for any transformation. The purpose of our article is to provide a definition of the concept of “regulatory legal act” and to determine the regulatory framework of higher legal institutions of Ukraine. It is emphasized that the process of issuing laws and resolutions of the Verkhovna Rada of Ukraine and decrees and orders of the President of Ukraine is carried out clearly within the legislative competence. The basis of such activities is the need to ensure the rights of citizens of Ukraine, foreigners and stateless persons to quality and affordable higher education in Ukraine in general, and legal in particular. The existence of a rather wide

range of scientific definitions of the concept of “legal act”, which correlate with each other and complement each other, has been clarified. It is concluded that the legal basis of higher education institution is regulations issued by public administration (Verkhovna Rada of Ukraine, President of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine, Ministry of Education and Science of Ukraine, National Agency for Quality Assurance in Higher Education) and local documents issued by a particular institution higher education. It is such a tool of public administration as the issuance of regulations that provides higher legal education in Ukraine. In the field of administrative and legal support of higher legal education, public administration entities issue numerous bylaws that approve the relevant concepts, strategies, regulations, statutes and standards of higher legal education. Among them are important resolutions of the Government of Ukraine, which approved the regulations and statutes of special bodies for the provision of administrative services, enforcement activities, licensing, accreditation and quality control of higher legal education.

Key words: *educational institution, Ministry of Education and Science of Ukraine, interaction, executive authorities, expert, form of ownership.*

Вступ. Забезпечення належної організації публічної адміністрації у сфері забезпечення вищої юридичної освіти в Україні є важливим складником демократичного розвитку європейської країни. За роки незалежності такі трансформації в Україні здійснювалися досить часто, проте завжди велика увага приділялася належній нормативно-правовій базі, яка була основою для будь-яких перетворень.

Романо-германська правова сім'я, до якої належить і правова система України, характеризується активним ухваленням нормативно-правових актів різної юридичної сили, які є основою правового регулювання суспільних відносин. Тому поняття «нормативно-правовий акт» є провідним терміном у демократичній правовій державі, що логічно пов'язано з важливістю джерела права у врегулюванні суспільних відносин. До того ж формування та вдосконалення нормативно-правового регулювання сфери вищої освіти, як-от забезпечення вищої юридичної освіти в Україні відповідно до європейських стандартів, є одним із пріоритетів діяльності органів державної влади.

Щоб краще розібратися з поняттям «нормативно-правовий акт», ми оглянемо наукову й навчальну юридичну літературу, присвячену проблемі нормативно-правового акта. Зважаючи на сферу нашого наукового дослідження, розглядатимемо нормативно-правові акти забезпечення вищої юридичної освіти в Україні за юридичною силою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі проблеми адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти в Україні з позиції теорії адміністративного права, а також філософії права, теорії права та педагогіки вищої школи аналізували: В. Бачинін, Н. Гітул, В. Грохольський, О. Жерновникова, Т. Кучера, А. Маслова, Л. Подимова, А. Подоляка, О. Правоторова, О. Терещук, І. Тикович, А. Шпак, В. Цимбалюк, В. Юровська, С. Яровий та ін. Однак безпосередньо зазначену тематику вчені не аналізували, а зосереджували свої наукові зусилля на найбільш загальних, спеціальних чи суміжних викликах.

Мета статті – визначити поняття «нормативно-правовий акт» та нормативно-правову основу діяльності вищих юридичних закладів України.

Виклад основного матеріалу. Насамперед варто дослідити точку зору провідних теоретиків. Так, О. Скакун визначила, що нормативно-правовий акт – це офіційний акт-документ, ухвалений уповноваженими суб'єктами нормотворчості у визначеній формі і порядку, який установлює (змінює, доповнює, скасовує) правові норми з метою регулювання суспільних відносин [1, с. 320]. Професорка акцентує увагу, що нормативно-правовий акт є результатом правотворчості, який закріплюється у відповідному порядку та формі.

На думку А. Колодія, нормативно-правові акти – це офіційні письмові документи, ухвалені компетентними суб'єктами, у яких в односторонньому вольовому порядку встановлюються, змінюються чи скасовуються загальнооб'язкові правила поведінки [2, с. 193]. Учений зауважує, що вагоме значення мають компетентні суб'єкти, які, реалізуючи свою волю, в односторонньому порядку визначають для всіх відповідні правила поведінки.

Авторський колектив визначає нормативно-правовий акт як юридичний документ компетентного органу держави, в якому закріплено формально визначене, загальнооб'язкове правило поведінки, що охороняється державною владою від порушень. Автори зауважують, що нор-

мативно-правовий акт є основною формою (джерелом) права в Україні, результатом діяльності компетентних суб'єктів держави [3, с. 155]. Варто зауважити, що у цьому визначенні більше уваги приділено самим нормам – правилам поведінки, закріпленим у певному документі, який видав відповідний компетентний орган.

У своєму монографічному дослідженні щодо джерел права Н. Пархоменко поняття «нормативно-правовий акт» визначає як письмовий документ, ухвалений компетентним органом держави або вповноваженим суб'єктом, що встановлює, змінює, припиняє чи конкретизує норми права, містить розпорядження загального характеру й постійної дії, розрахований на багаторазове застосування [4, с. 161]. Ця дефініція корелюється з наданою професором А. Колодієм, визначаючи нові характерні ознаки нормативно-правового акта: загальний характер поширення – на всю територію держави, правило поведінки діє на постійній основі та може бути використано необмежену кількість разів.

І. Сердюк, здійснивши глибокий науковий аналіз, запропонував розуміти під нормативно-правовим актом забезпечене з боку держави волевиявлення вповноважених суб'єктів правотворчості (народу, органів публічної влади й окремих посадових осіб цих органів, а також керівників інших державних організацій, наділених правотворчими повноваженнями), об'єктивоване в офіційному юридичному документі, що здійснює регулятивний та/або охоронний вплив на поведінку праводієздатних суб'єктів права через установа, зміну, скасування чи конкретизацію правових норм, спричиняє юридичні наслідки та сприяє утвердженню правопорядку [5].

Отже, є досить широкий спектр наукових визначень поняття «нормативно-правовий акт», які корелюються між собою та взаємодоповнюють одне одного.

Професор О. Мурашин, досліджуючи проблеми сутності нормативно-правових актів, визначив такі ознаки: правовий акт – письмовий документ певного роду, що володіє особливою формою вираження інформації; офіційний документ, виданий уповноваженим на це органом державної влади; суворі відповідність правового акта характеру й обсягу компетенції суб'єкта, що його ухвалив, є найважливішим критерієм його законності, змістовності й обґрунтованості; нормативно-правовий акт має цільову орієнтацію, в якій у концентрованій формі виражені соціальні інтереси. Головним призначенням нормативно-правового акта є регулювання суспільних відносин [6].

А тепер розглянемо правову основу діяльності вищих юридичних закладів України.

Ст. 53 Основного Закону України встановлено, що кожен має право на освіту [7]. Ст. 14 Хартії основних прав Європейського Союзу закріплює право на освіту як основоположне право системи свобод людини [8]. На цій основі сформовано, що право кожного на освіту без обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Зважаючи на такий набір прав, свобод і зобов'язань, що відображають зміст права кожного громадянина України на освіту, воно має досить значний обсяг складників, зокрема: доступ до професійно-технічного навчання, право на підвищення кваліфікації, можливість одержувати безоплатну обов'язкову освіту і навчання дітей згідно зі своїми релігійними, філософськими й педагогічними переконаннями, обов'язок дотримуватися національних законів, які регулюють здійснення права на освіту.

У рішенні Конституційного Суду України від 4 березня 2004 року № 5-рп/2004 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини третьої статті 53 Конституції України «держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах» (справа про доступність і безоплатність освіти) розкрито зміст цих термінів. Так, Конституційний Суд України вважає, що «доступність освіти» за конституційно-правовим змістом необхідно розуміти, що нікому не може бути відмовлено в праві на освіту, а держава має створити можливості реалізувати це право. Водночас «безоплатність» – це можливість здобуття освіти в цих закладах без оплати, тобто без внесення плати в будь-якій формі за освітні послуги, відповідно до державного стандарту в межах тих видів освіти, безоплатність яких визначена в цих положеннях. Забезпечення безоплатності освіти на всіх рівнях є однією з гарантій її доступності [9].

Закон України «Про освіту» є базовим нормативно-правовим актом у галузі освіти, який регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти [10]. Варто зауважити, що цей закон визначає організаційні основи і принципи

державної політики у сфері освіти, встановлює правові, організаційні, фінансові та інші засади функціонування системи освіти.

Пріоритетним нормативно-правовим актом у сфері вищої освіти є Закон України «Про вищу освіту», який установлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу із закладами вищої освіти на принципах автономії закладів вищої освіти, поєднання освіти з наукою та виробництвом із метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [11].

Закон України «Про вищу освіту» визначає організацію вищої освіти в Україні, освітні рівні та ступені вищої освіти, систему стандартів вищої освіти та ліцензійні умови в галузі вищої освіти. Ст. 12 указанного закону визначено, що управління у сфері вищої освіти у межах своїх повноважень здійснюється: Кабінетом Міністрів України; центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки; галузевими державними органами, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти; органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти; Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук; засновниками закладів вищої освіти; органами громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки; Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти [11].

Законом також визначаються умови забезпечення якості вищої освіти та принципи діяльності закладу вищої освіти, одним із яких є автономія та самоврядування. Законом України «Про освіту» автономія розглядається як право суб'єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності в ухваленні рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом [11].

Ще одним важливим актом у сфері забезпечення вищої освіти є Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», який визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності, створює умови для провадження наукової і науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку через взаємодію освіти, науки, бізнесу та влади [12]. Варто зауважити, що ухваленням цього акта у 2015 р. визначено пріоритет розвитку освіти і науки в Україні, а також передбачено створення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, постійний консультативно-дорадчий орган, створений при Уряді України.

Основною метою діяльності цієї Ради є забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектора економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності [13].

Окрім профільних законів щодо забезпечення вищої освіти, є низка законів, які регулюють окремі аспекти учасників навчального процесу. Наприклад, Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» врегулює питання провадження культурної, наукової, освітньої діяльності для іноземців та осіб без громадянства, що прибули в Україну. Ст. 22 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» визначено, що для реалізації права на професійну (професійно-технічну), фахову передвищу та вищу освіту особами з інвалідністю заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти створюють їм необхідні умови для здобуття відповідної освіти [14].

Ст. 20 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» визначені гарантовані державою компенсації та пільги, зокрема й у сфері вищої освіти [15]. До таких актів можна ще зарахувати закони України «Про основні засади молодіжної політики», «Про зайнятість населення» та ін., але вони хоча і є наглядним прикладом, однак наразі не входять до предмета нашого аналізу [16].

Окремої уваги заслуговує блок нормативно-правових актів, пов'язаних із забезпеченням реалізації Болонського процесу в Україні через формування спільного європейського простору в галузі освіти і науки. Зокрема, ухвалено Закони України «Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні», «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [15] тощо.

Водночас до нормативно-правового регулювання сфери освіти долучився Президент України, який видавав відповідні укази. Наприклад, укази Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», «Про Положення

про національний заклад (установу) України», «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» тощо [17].

Отже, процес видання законів та постанов Верховної Ради України та указів і розпоряджень Президента України здійснюється чітко в межах законодавчої компетенції. В основу такої діяльності поставлена необхідність забезпечити права громадян України, іноземців та осіб без громадянства на якісну і доступну вищу освіту в Україні загалом, так і юридичну зокрема.

Варто зауважити, що нормативні положення політики у сфері вищої освіти визначає Верховна Рада України, а реалізує Кабінет Міністрів України. Тому наступним за юридичною силою будуть акти у сфері вищої освіти, видані Кабінетом Міністрів України у межах своїх повноважень, що забезпечує проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, зокрема амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування [18]. Ось чому варто говорити про нерозривний взаємозв'язок законодавчої і виконавчої гілок влади для досягнення ефективного результату у сфері вищої освіти.

Розкриваючи сутність підзаконних нормативно-правових актів, авторський колектив зазначає, що підзаконні нормативно-правові акти – це нормативні постанови Верховної Ради України, укази й нормативні розпорядження Президента України, постанови та нормативні розпорядження Кабінету Міністрів України, нормативні акти керівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади (накази, інструкції, вказівки тощо), голів місцевих державних адміністрацій (розпорядження), керівників їх структурних підрозділів, керівників підприємств, установ та організацій (накази), органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів (рішення) [18]. Науковці звертають увагу на те, що Кабінет Міністрів України та інші центральні органи виконавчої влади реалізують положення, визначені нормативно-правовими актами.

Уряд затвердив Програму діяльності Кабінету Міністрів України, доопрацьовану відповідно до Постанови Верховної Ради України від 4 червня 2020 р. № 665-ІХ та пропозицій комітетів Верховної Ради України, де є розділ 13.4 «Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих». До основних завдань, які ставить перед собою Уряд України у сфері вищої освіти, зокрема, є: удосконалення системи конкурсного вступу до закладів вищої освіти з метою відбору вмотивованих осіб, спроможних здобувати вищу освіту; дерегуляція ліцензійних умов та запровадження електронного ліцензування діяльності у сфері вищої освіти; завершення розроблення стандартів вищої освіти усіх рівнів на компетентнісній основі; приведення національної рамки кваліфікацій у відповідність до європейської рамки кваліфікацій; унормування здобуття вищої освіти за дуальною формою; запровадження єдиного державного кваліфікаційного іспиту з використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання зі спеціальностей, необхідних для доступу до професій, для яких запроваджене додаткове регулювання; проведення комплексної реформи вищої юридичної освіти тощо [19].

Серед основних актів Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення вищої освіти ми виокремлюємо такі: «Питання національного інформаційного центру академічної мобільності», «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти», «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти», «Деякі питання діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти», «Деякі питання виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти», «Про розміри стипендій у державних та комунальних закладах освіти, наукових установах», «Деякі питання стипендіального забезпечення», «Про затвердження Порядку пільгового кредитування для здобуття професійно-технічної та вищої освіти» [20] тощо.

Отже, варто зазначити, що видання нормативно-правових актів Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України є інструмент публічного адміністрування забезпечення вищої юридичної освіти в Україні, яке можна охарактеризувати системою адміністративних дій загальних регулювання.

Згідно зі ст. 6 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» міністерство є центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах, проведення якої покладено на Кабінет Міністрів України Конституцією та законами України [21].

Центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, є Міністерство освіти і науки України, що забезпечує формування

та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передання) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності [22].

До повноважень Міністерства освіти і науки належать розробка умов прийому до закладів освіти. Для виконання покладених на Міністерство освіти і науки України взаємодіє з іншими центральними органами виконавчої влади, фаховими експертами, міжнародними інституціями тощо та контролює її практичне втілення, дотримання актів законодавства про освіту в усіх закладах освіти незалежно від форм власності і підпорядкування; керує державними закладами освіти [23]. Окрім того, до сфери управління МОН України належать 24 різноманітних державних підприємств, зокрема Державна служба якості освіти України та Український центр оцінювання якості освіти [24].

Варто зауважити, що основним нормативно-правовим актом, який ухвалює міністерство, є наказ.

Професорка О. Скакун зазначає, що відомчий нормативно-правовий акт – це підзаконний нормативний акт, що ухвалюється в межах компетенції того чи іншого органу виконавчої влади та містить вторинні (похідні) норми, які розкривають і конкретизують первинні норми, ухвалюються на їх основі, спрямовуються на їх виконання. А також професор визначає такі акти: а) положення – нормативно-правовий акт, що встановлює структуру й функції якого-небудь органу або визначає порядок якої-небудь діяльності; б) інструкціо-нормативно-правовий акт, що встановлює порядок застосування акта законодавства, затвердженого вищим органом, або порядок застосування власного права, а також порядок здійснення якої-небудь діяльності; в) правила – звід правових норм, які регламентують діяльність певної сфери виробництва чи її окремих видів [1].

Серед актів Міністерства освіти і науки України можемо назвати такі накази: «Про науково-методичну раду Міністерства освіти і науки України», «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам», «Про деякі питання проведення акредитації напрямів підготовки, спеціальностей», «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти», «Про затвердження Положення про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, а також надання їм академічної відпустки», «Про організаційні питання проектування інформаційної системи збору та аналізу фінансових даних діяльності у сфері вищої освіти», «Про оголошення відбору з метою забезпечення доступу закладів вищої освіти і наукових установ, що перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних», «Про затвердження Методичних рекомендацій для оформлення статутів закладів вищої освіти, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України» тощо.

Отже, видання підзаконних нормативно-правових актів уповноваженими на те суб'єктами владних повноважень є первинним та єдиним правотвірним інструментом публічного адміністрування, який є в арсеналі різноманітних суб'єктів владних повноважень, що здійснюють адміністративно-правове забезпечення вищої юридичної освіти.

Варто також зазначити, що створене Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти має стати каталізатором позитивних змін у вищій освіті та формування культури її якості. В основу своєї діяльності НАЗЯВО покладено три головних напрями: якість освітніх послуг, визнання якості наукових результатів, забезпечення системного впливу діяльності Національного агентства [26].

Водночас при Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти діє постійний колегіальний консультативно-дорадчий орган, який утворюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, – Консультативна рада. Основна мета діяльності цієї ради – залучення до його діяльності провідних вітчизняних та іноземних фахівців, які є визнаними експертами у сфері забезпечення якості вищої освіти для розгляду питань, що потребують експертної оцінки, пропозицій консультацій або фахової оцінки проектів документів, винесених на розгляд Національного агентства [27].

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти в межах своєї компетенції видає рішення, рекомендації та положення. Так, можна виділити: рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 27 листопада 2019 р. стосовно узгодження процесів ліцензування освітньої діяльності та акредитації освітніх програм; рішення Національного агентства із за-

безпечення якості вищої освіти від 27 листопада 2019 р. щодо гуманітарного складника освітнього процесу, дотримання мовного законодавства та інших законів України; Положення щодо визначення критеріїв для погодження Переліку іноземних акредитаційних агентств чи агентств забезпечення якості вищої освіти, які видають сертифікати про акредитацію, що визнаються в Україні; Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосовно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості, рекомендації щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми; лист стосовно надання освітнім програмам зразкової акредитації [28].

Крім того, особливим видом актів є локальні акти закладу освіти, адже всі аспекти освітнього процесу визначено в цих документах.

Висновок. Таким чином, правову основу діяльності закладу вищої освіти становлять нормативно-правові акти, видані публічною адміністрацією (Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Міністерством освіти та науки України, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти), та локальні документи, видані конкретним закладом вищої освіти. Саме таким інструментом публічного адміністрування (як видання нормативно-правових актів) здійснюється забезпечення вищої юридичної освіти в Україні.

У сфері адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти суб'єкти публічної адміністрації видають численні підзаконні нормативно-правові акти, які затверджують відповідні концепції, стратегії, положення, статuti та стандарти вищої правничої освіти. Серед них вагомими є постанови Уряду України, які затвердили положення і статут спеціальних органів надання адміністративних послуг, здійснення виконавчої діяльності, ліцензування, акредитації та контролю якості вищої юридичної освіти.

Список використаних джерел:

1. Скакун О. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консул. 2001. 656 с.
2. Теорія держави й права : навчальний посібник / А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін. ; За заг. ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.
3. Про документи для проведення ліцензування : Наказ Міністерства освіти і науки України від 15 листопада 2007 р. № 1008. Верховна рада України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1008290-07#Text>
4. Пархоменко Н. Джерела права: проблеми теорії та методології : монографія. Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка»», 2008. 336 с.
5. Сердюк І. Поняття та особливості нормативно- поняття та особливості нормативно. *Вісник ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка*. 2017. № 2 (78). С. 44–51.
6. Мурашин О. До проблеми сутності та природи правових (нормативно-правових) актів. *Інформація і право*. № 2(11). 2014. С. 10–15.
7. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
8. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text.
9. Рішення Конституційного Суду України від 4 березня 2004 року № 5-рп/2004 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини третьої статті 53 Конституції України «держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах» (справа про доступність і безоплатність освіти). *Справа № 1-4/2004*. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-04#Text>
10. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
11. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
12. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 № 848-VIII. Верховна Рада України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
13. Про затвердження Положення про Національну раду України з питань розвитку науки і технологій : постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 р. № 226. Верховна Рада України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/226-2017-%D0%BF#Text>].
14. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні : Закон України від 21 березня 1991 № 875-XII. Верховна Рада України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>

15. Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні : Закон України від 03 грудня 1999 № 1273-XIV. Верховна Рада України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1273-14#Text>
16. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 16. Ст. 200.
17. Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні : Указ Президента України від 04 липня 2005 № 1013. Верховна Рада України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005#Text>
18. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. Київ : Укр. енцикл. 2003. URL: http://leksika.com.ua/10940217/legal/pravoviy_status/.
19. Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471. Урядовий портал. 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-programi-diyalnosti-kabinetu-ministriv-t120620>.
20. Питання національного інформаційного центру академічної мобільності : Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 №924. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/244501275>
21. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 № 3166-VI. Верховна Рада України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
22. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 № 630. Верховна Рада України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#n8>
23. Підприємства та установи. Структура управління освітою в Україні. 2021. URL: http://ualib.com.ua/br_3378.html.
24. Державна служба якості освіти України. Міністерство освіти та науки України. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/pidpriyemstva-ta-ustanovi>.
25. Теорія держави та права : навчальний посібник / Є.В. Білозьоров, В.П. Власенко, О.Б. Горова, А.М. Завальний, Н.В. Заяць та ін. ; за заг. ред. С.Д. Гусарева, О.Д. Тихомирова. Київ : НАВС; Освіта України, 2017. 320 с.
26. Стратегія Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до 2022 р. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. 2019. URL: <https://naqa.gov.ua/>.
27. Положення про Консультативну раду при Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти: протокол Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 17 листопада 2020 р. № 22 (39) (зі змінами, внесеними рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти протокол від 23 лютого 2021 року № 3 (46)). 2021. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-5%D0%BD%D0%BD%D1>
28. Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні : монографія / за ред Н. Оніщенко, О. Зайчука. Київ : Видавництво «Юридична думка», 2007. 424 с.